

Anno Domini 1623

Het verhaal over het huis en goed Ittervecht begint anno Domini 1623. En laat dat nu precies vierhonderd jaar geleden zijn. Een geschikt moment om dit verhaal te vertellen!

De vijftiende van de herfstmaand (september) is het vandaag. Claas rent van school naar huis, zo snel zijn versleten klompen het toe laten. De gemene weg uit en dan via het zandpad langs Kloppenburghsland naar zijn ouderlijk huis. Om de hoek van de hooiberg gekomen ziet hij moeder Jacomina bezig bij de pomp. Mò, ik mut, ik magge, ik goa..... Claas struikelt nu echt, maar dan over zijn woorden.

Vader Peter Dirckszoon, moeder Jacomina en hun zes kinderen wonen in een eigen boerenwoninkje op de zogenaamde Jasperskamp aan de rand van de Zandberg. De grond, het kampje, waarop ze wonen pachten zij van meneer Johan Hoevinck uit kampen, maar het huis, de schuurtjes en de berg zijn van hen zelf. Peter is met z'n 46 jaren al een oudere man aan het worden, maar desondanks nog fit en beresterk. Moeder heeft maar liefst tien kinderen ter wereld gebracht, maar vier moesten al heel jong begraven worden op het kerkhof bij de oude dorpskerk. Claas, die inmiddels elf jaar oud is, is de een na jongste. Toen hij nog maar een paar weken oud was, verhuisde het gezin naar deze prachtige plek.

Claas gaat nog elke morgen naar de dorpschool aan de gemene weg naast de kerk, waar meester Tecklenburgh de scepter zwaait. Deze meester is twee jaar geleden vanuit Ommen naar IJsselmuiden gekomen en Claas, maar ook de meeste andere kinderen, zijn stapelgek op hem. Claas is één van de oudsten op school, maar mag van vader en moeder nog een jaartje blijven. Claas beide oudere broers, Dirck en Jannis, helpen vader thuis, dus voor hem zou er niet direct veel te doen zijn. En Claas gaat graag en is leergierig. Meester Arent Tecklenburgh heeft Claas gevraagd hem vanmiddag te helpen bij de kerk. Hij kan er maar liefst twee centen mee verdienen en daarom komt hij nu zo opgewonden thuis...

Claas Peters

*Schooljongen - schilderij van
Albert Anker (1831-1910)*

De meester, die ook de koster van de kerk is, heeft deze middag een gevaarlijk klusje in petto. De week ervoor, toen er zo'n verschrikkelijke onweersbui overtrok, zijn er verschillende dakpannen los geraakt. Maar omdat hij er wel een beetje klaar mee is, met dat geklauter op het hoge kerkdak, heeft hij Claas gevraagd. Hij mag Claas graag én deze jongen is oud en handig genoeg om hem hier bij te helpen.

Wanneer het klusje juist klaar is, maar de meester en Claas nog bovenaan de ladders staan, zien ze ineens de dominee op het kerkhof lopen. 'Weledele heren, wat bent u stoutmoedig en periculeus zo hogelijk verheven aan het doen? Is dat wel verstandig?' roept de nog jonge, maar zeer geleerde predikant hen toe. Hoewel Claas twijfelt over de precieze betekenis van deze woorden, voelt hij wel aan wat de dominee bedoeld. Hij roept enigszins overmoedig terug: 'den Eere zal ons op 't dak van de kärke toch wel beskermn?' Meester fluistert: 'man man, je bent nog vromer dan de nieuwe paus...'

Dominee Rothusius komt niet zomaar langs. Hij heeft iets te bespreken met de koster. Ze kunnen goed met elkaar, deze twee alloctonen die nog maar kort in het dorpje aan de monding van de IJssel zijn neergestreken. Vier jaar is de dienaar van het Goddelijke Woord nu in IJsselmuiden aan het werk. Afgelopen juli is hij getrouwd met zijn Mechteltje en samen wonen ze in een huurhuisje, net over de 'lange brugge' in Kampen. Helaas is de pastorie, iets verderop aan de weg, nog steeds niet geschikt om te bewonen. De woning heeft zo onnoemlijk veel schade opgelopen in de voorbije oorlog en de kas van de Erfgenamen is nog steeds nagenoeg leeg, dat het (ondanks de steeds bozer wordende aandrang van de heren van de classis) niet is gelukt deze fatsoenlijk te herstellen.

De dominee komt langs om de koster te vertellen dat het stadsbestuur van Kampen heeft besloten een wekelijkse biddag in te stellen vanwege de pestepidemie, om God te bidden Zijn toorn en gramschap af te wenden. De broeders van de classis hebben besloten ook in de omliggende dorpen dit besluit door te voeren en samen worden de dominee en de koster het eens om een bededienst op de donderdagavond te plannen. De catechisanten krijgen vrij van catechisatie (dat is dan het goede nieuws), maar worden wel in de kerkdienst verwacht.

Onder het avondeten heeft Claas heel wat te vertellen. Als hij eindelijk even zijn mond houdt, heeft vader ook nog iets opmerkelijks. Hij vertelt nu dat er vanmiddag bezoek was op het land. Niet zomaar een buurman, maar meneer Johan Hoevinck en 'een hele hoge soldaat'. Het bleek overste Van Ittersum uit Kampen te zijn. Ze hadden samen wat rond gelopen op het land en vader had hen horen praten over de oorlog. Van Ittersum was al weer een paar weken thuis, want na de veldslag bij Stadtlohn in Duitsland afgelopen augustus was hij helemaal klaar met 'de dolle hertog' zoals hij Van Brunswijk noemde. Sjonge, wat een nederlaag was dat geweest en wat een idioot, die 'gereformeerde sufferd' van een Brunswijk. Maar goed, hij had het gelukkig overleefd en keek uit naar een rustige winter bij vrouwe Helena thuis. Wat vader verder vooral was opgevallen, het leek wel of Van Ittersum het land wilde kópen...

Nadat Van Ittersum was weggelopen (het scheen dat hij ergens nogal ontevreden over was), had Hoevinck vader nog even aangeschoten. Hij vertelde dat het uiteindelijke doel van Van Ittersums bezoek hem nogal overrompeld had. De overste bleek op zoek te zijn naar een geschikt perceel in IJsselmuiden om een buitenplaats te laten bouwen. De Jasperskamp was hem tijdens zijn wandelingen al meermalen opgevallen als een prachtige plek. Nou, dat hoefde hij hen niet te vertellen. Maar Hoevinck had het afgewimpeld. Verkopen, daar was hij helemaal niet aan toe. En zeker niet voor het bedrag dat van Ittersum terloops had geopperd.

Het hele verhaal veroorzaakte nogal wat opwinding in het huis van Peter Dircks. Vooral Dirck en Jannis hadden het hoogste woord en vroegen zich af of die omhoog gevallen soldaat wel goed wijs was. Het land was wel drie keer zoveel waard en dan nog, zij woonden en werkten er toch! Een buitenplaats op dit prachtige bedrijf waar ze zich nu zo goed thuis voelden. Moeder merkte op dat zij daar helaas niet veel over te zeggen hadden en dat ze maar dankbaar moesten zijn dat meneer Hoevinck er ook niet voor voelde...

Het is Herman van Ittersum die winter van 1623/24 niet gelukt Johan Hoevinck te overtuigen. En de pest, die deze winter (vooral in de stad) om zich heen greep, veroorzaakte dat men wel iets anders aan het hoofd had.

In het vroege voorjaar vertrok Van Ittersum eerst weer voor maandenlang naar zijn compagnie en belandde in de buurt van Breda. Deze stad werd omsingeld door Spinola en Prins Maurits kwam Breda te hulp door de bevoorrading van de Spanjaarden te verstoren en door te proberen de stad te bevoorraden en te ontzetten. Hun pogingen liepen echter op niets uit en de stad moest zich na een beleg van 11 maanden op 2 juni 1625 overgeven vanwege het gebrek aan voedsel onder de burgerbevolking en de uitzichtloosheid.

Ondertussen was Herman begin 1625 toch nog voor 2 maand met verlof naar huis gekomen. Nu wilde hij echt doorzetten en proberen een geschikte kavel voor zijn droomhuis te vinden!

Johan Hoevinck was helaas in 1624 overleden. Verdrietig natuurlijk, maar dat kon voor Herman van Ittersum nog wel eens gunstig uitpakken. Hoewel hij de laatste tijd ook het oog had laten vallen op het goed 'De Hamacker' bedacht hij zich en probeerde nu eerst in contact te komen met de erfgenamen van Hoevinck. En dat lukte! De dochters van Hoevinck waren heel wat bereidwilliger dan hun overleden vader was geweest. Zij hadden geen enkel belang bij de bezittingen in IJsselmuiden en wilden graag overgaan tot verkoop. Onafhankelijke taxateurs bepaalden een bedrag, volgens Herman veel te hoog natuurlijk, maar de koop werd toch mondeling gesloten. En ach, wat was nu een betere manier om al dat rondslingerende geld te besteden dan land aankoop. En geld hadden Herman en Helena. Zeker na de erfenis van tante Judith! Vandaar dat naast 'De Jasperskamp' óók 'De Hamacker' werd gekocht. Herman was tenslotte al meermalen bij Rijck en Geertje Brouwer geweest om te spreken over de verkoop van de Hamacker. Wat een gekkigheid ineens! Op 4 januari 1626 werden beide aankopen voor de Schout van IJsselmuiden beschreven en verzegeld. Herman en Helena hadden hun zin...

Maar hoe is het ondertussen in huize Peters? Eerlijk gezegd waren zij het voorval van september 1623 al lang vergeten. Claas, inmiddels dertien jaar oud, werkt elke dag in herberg 'De Rustwat' van Dirck en Geesje aan de Baene. Hij houdt daar de buitenboel, inclusief het terras en de klootschietbaan, netjes en helpt verder in de keuken. Hij is geen echte 'groenboer' en in zijn vrije tijd helpt hij nog steeds meester Tecklenburgh bij allerlei klusjes in en om de kerk.

De familie is begin april 1625 opgeschrikt door een bezoek van Lambert Jansz. uit Kampen, namens zijn vrouw en schoonzussen Hoevinck, met de mededeling dat de Jasperskamp verkocht zal worden aan het echtpaar Van Ittersum. Verder moet Peter het maar uitzoeken met deze nieuwe eigenaar...

Een keuterplaatsje

In november 1625 is Herman van Ittersum, inmiddels weer thuis met verlof, bij Peter langs geweest. Omdat Herman een groot huis wil bouwen en een siertuin en een boomgaard wil laten aanleggen, is er geen ruimte meer voor het bedrijf van Peter. Herman biedt Peter aan om bij hem in dienst te komen als tuinman en koetsier, maar dat trekt Peter niet. Hij moet natuurlijk ook aan zijn beide zoons denken die met hem meewerken en alleen aan het land op 'De Wiltbane' dat ze van Thomas Knoppert huren hebben ze bij lange na niet genoeg. Helaas zit er dan niets anders op dan dat het pachtcontract voor de Jasperskamp wordt opgezegd. Herman biedt Peter nu flink geld voor 'het huis met de berg en verder getimmerte, met alles in het huis dat aarde- en nagelvast zit'. Omdat er juist verderop op de Zandberg een keuterboerderijtje te koop is gekomen, lijkt het de familie het beste om te verhuizen. Van Ittersum kan de woning nu gaan verhuren aan een eventuele tuinman. Aldus geschiedde.

(Een fictief verhaal waarin werkelijke gebeurtenissen, namen en zaken zijn verwerkt.)